

Kysely kustantajille ja palveluntarjoajille näkövammaisille ja muille lukemisesteisille soveltuvien aineistojen tuottamisesta ja välittämisestä (*Enkät till förlag och tjänster om material som är lämpliga för synskadade och läsnedsatta*)

Tämä kysely on suunnattu näkövammaisille ja muille lukemisesteisille soveltuvia aineistoja kaupallisessa tarkoituksessa tuottaville ja välittävillä yrityksille Suomessa. Kyselyyn voivat vastata kaikki asiasta kiinnostuneet, myös tekijät ja heitä edustavat yhteishallinnointiorganisaatiot ja muut yhteisöt. Kysely on avoinna lausuntopalvelussa 28.12.2020 asti.

Julkisten toimijoiden verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta vuonna 2016 annetun saavutettavuusdirektiivin, direktiivi (EU) 2016/2102, sekä direktiiviä kansallisesti toimeenpanevan lain digitaalisista palveluista (306/2019) ja huhtikuussa 2019 hyväksytyyn, myös yrityksiä koskevan esteettömyysdirektiivin (EU) 2019/882) näkökulmasta kaikesta julkaistusta aineistosta entistä suuremman osan tulisi olla jo valmiiksi saavutettavassa muodossa tasavertaisesti kaikille käyttäjille. E-kirjat on mainittu erityisesti direktiivin piiriin kuuluvana sisältönä.

Tekijänoikeuslakiin (404/1961) tehtiin marraskuussa 2018 muutos (849/2018), jolla edistetään saavutettavassa muodossa olevien aineistojen tarjontaa Euroopan talousalueella ja kolmansissa maissa. Muutoksen taustalla olivat julkaistujen teosten saatavuuden helpottamisesta sokeiden, heikkonäköisten tai muulla tavoin lukemisesteisten hyväksi tehty Marrakeshin sopimus (2013) ja vuonna 2017 annettu EU:n lukemisestedirektiivi ja -asetus.

Hyväksyessään tekijänoikeuslain muutoksen eduskunta edellytti, että *”hallitus ryhtyy toimenpiteisiin lain muuttamiseksi teknologianeutraalimmaksi siten, että oikeudenhaltijoiden oikeudet kohtuullisen korvauksen saamiseen teostensa käyttämisestä varmistetaan vastaamaan paremmin teosten tosiasiallista käyttöä. Hallituksen tulee seurata ja arvioida tiiviisti lain vaikutuksia edunsaajien ja oikeudenhaltijoiden kannalta ja antaa siitä selvitys sivistysvaliokunnalle keväällä 2021.”*

Osana selvityksen valmistelua opetus- ja kulttuuriministeriö kerää tietoa tekijänoikeuslain 17 b §:n rajoitussäännöksen taloudellisista vaikutuksista oikeudenhaltijoille. Selvitystä varten kerätään tietoa sellaisten äänikirjojen ja muiden aineistotyyppien tarjonnasta (sekä kaupalliset että ei-kaupalliset), jotka soveltuvat näkövammaisten ja lukemisesteisten käytettäväksi. Tämän ja muun asiasta saatavan tiedon pohjalta arvioidaan rajoitussäännöksen taloudellisia vaikutuksia oikeudenhaltijoille.

Lisätiedot:

- hallitusneuvos Anna Vuopala, p. 0295 330331
- kulttuuriasiainneuvos Tapani Sainio, p. 0295 330336

KYSELY

1) Kaupallinen tarjonta näkövammaisille ja lukemisesteisille (Kattaa mm. äänikirjat, joita tarjotaan ladattaviksi ja suoratoistopalvelun kautta (lukuaikepalvelut), ja e-aineiston, jota voi käyttää koneääniohjelmien avulla. Myös tavalliset äänikirjat voivat olla saavutettavia osalle lukemisesteisiä.)

a) Lukemisesteisille tarjolla olevien nimekkeiden määrä (Kattaa äänikirjat ja e-aineiston. Äänikirjassa on ihmislukija eikä aina tekstiä tai kuvia. E-aineisto on digitaalisessa muodossa oleva kirja tai muu kirjallinen sisältö, joka saattaa sisältää kuvia ja muuta aineistoa.)

- e-aineisto
- äänikirja suoratoisto- ja/ tai latauspalveluna
- äänikirja fyysisenä versiona

b) Formaatti, jossa äänikirjat tai e-aineisto ovat tarjolla

- Onko äänikirja luettavissa lukemisesteisille soveltuvilla tekniikoilla? (esim. Pratsam Reader – sovelluksella (Daisy-formaatti mobiilikäyttöliittymille iOS ja Android)

- Onko äänikirja tai e-aineisto käyttäjän muokattavissa? (muutettava kirjasinkoko, kuuntelu lause kerrallaan, kuuntelun hidastus tms.; onko kirjassa kappalejako, liikkuminen kappaleesta toiseen mahdollista, hakutoiminto ääntä käyttämällä, konelukuohjelman käyttömahdollisuus?)

c) Jakelutapa aineistotyyteittäin

- ladattava
- suoratoistettava
- fyysisen teoskappaleen toimitusta/vuosi

d) Jakelutavat ja käyttäjät, mikäli mahdollista, ikäryhmittäin (mm. ikääntyneet on kasvava äänikirjojen käyttäjäryhmä)

- latausta/vuosi
- suoratoistoa/vuosi
- fyysisen teoskappaleen toimitusta/vuosi

2) Onko yrityksenne/yhteisönne tehnyt yhteistyötä tekijänoikeuslain 17 b §:ssä (849/2018) tarkoitettujen valtuutettujen yhteisöjen kanssa Suomessa tai ulkomailla? Mitä hyötyjä tästä on ollut? Minkälaisia muita kokemuksia yhteistyöstä on?

3) Onko yrityksenne/yhteisönne saattanut valtuutettujen yhteisöjen ja edunsaajien tietoon tarjoamianne palveluja, joissa aineistot ovat direktiivissä tarkoitettulla tavalla saatavilla (erilaisissa) saavutettavissa muodoissa?

4) Onko yrityksenne ilmoittautunut Maailman henkisen omaisuuden järjestön WIPO:n ABC-palveluun?

5) Kirjallisen aineiston tekijän tai yhteishallinnointijärjestön näkökulma kyselyn kysymyksiin soveltuvin osin
